

школьников, имеющих низкий уровень УУД уменьшилось по всем параметрам в среднем в 1,5 раза.

Вышеперечисленное указывает на эффективность использования пакета отобранных нами диагностических методик в комплексе, что позволяет констатировать, что педагогическая диагностика является одним из средств развития УУД младших школьников.

Список цитируемых источников:

1. Медведева, Н.В. Формирование и развитие универсальных учебных действий в начальном общем образовании // Начальная школа плюс до и после. – 2011. – № 11. – С.59-64.
2. Азова О.И. Диагностика и коррекция устной и письменной речи у детей 5-10 лет. – М.: РУДН, 2020. – 53 с.
3. Липкина, А.М. Самооценка школьника. – М.: Педагогика, 2007. – 243 с.
4. Лусканова Н. Г. Определение школьной мотивации. – М. – 2009. – 24 с.
5. Зак А.З. Диагностика видов мышления у младших школьников: Метод. Рекомендации для учителей и практ. психологов. – М.: Изд-во МОиПК, 1995. – 86 с.
6. Артемьева В.В., Воронина Л.В. Формирование у младших школьников универсальных учебных действий в процессе изучения информатики // Инновационные проекты и программы в образовании.– 2012. – № 5. – С. 41-46.

УДК: 37.013.2

DOI 10.58649/1694-8033-2023-2(114)-43-50

Калдыбаева А.Т., Сулайманова Р.Т.

И. Арабаев атындагы КМУ,

Ж. Баласагын атындагы КУУ

Калдыбаева А.Т., Сулайманова Р.Т.

КГУ им. И. Арабаева,

КНУ им. Ж. Баласагына

Kaldybayeva A.T., Sulymanova R. T.

KSU I. Arabaeva,

KNU Balasagyn

КЫРГЫЗСТАНДАГЫ ЗАМАНБАП БИЛИМ БЕРҮҮНҮН ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ ЖАНА КӨЙГӨЙЛӨРҮ

ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В КЫРГЫЗСТАНЕ

TRENDS AND PROBLEMS OF MODERN EDUCATION IN KYRGYZSTAN

Аннотация: Билим берүү системасында олуттуу өзгөрүүлөрдү пайда кылган дүйнөлүк өнүгүүнүн жалпы тенденцияларын эске албастан заманбап билим берүүгө мүнөздөмө берүү мүмкүн эмес. Билим берүү чөйрөсүнө таасир этүүчү негизги факторлордун бири катары маалымат агымдарынын көлөмүнүн жана интенсивдүүлүгүнүн өсүшү, инновациялык процесстердин кеңейиши, илимий-техникалык прогресстин тездиги, жашоо шарттарынын динамикалуу өзгөрүшү менен мүнөздөлөт. Бүгүнкү күндө адам баласы

белгисиздиктин деңгээли өсүп жаткан дүйнөдө жашап жатат, бул заманбап билим берүү системасына дагы жаңы талаптарды алып келүүдө. Билим берүү адамдарды тез өзгөрүп жаткан шарттарда жашоого даярдап, аларда ыңгайлашуу, мобилдүүлүк, конструктивдүүлүк, креативдүүлүк, чектелген ресурстарды колдонуу менен тез чечим кабыл алуу, өсүп жаткан маалымат агымын багыттоо сыяктуу сапаттарды калыптандырууга тийиш.

Аннотация: Невозможно охарактеризовать современное образование без учета общих тенденций мирового развития, которые привели к значительным изменениям в системе образования. Как один из основных факторов, влияющих на сферу образования, характеризуется увеличением объема и интенсивности информационных потоков, расширением инновационных процессов, ускорением научно-технического прогресса, динамичным изменением условий жизни. Сегодня люди живут в мире, где уровень неопределенности растет, что также предъявляет новые требования к современной системе образования. Образование должно готовить людей к жизни в быстро меняющихся условиях и формировать у них такие качества, как адаптируемость, мобильность, конструктивность, креативность, быстрое принятие решений с использованием ограниченных ресурсов, ориентация на растущий поток информации.

Annotation: It is impossible to characterize modern education without taking into account the general trends of world development, which have led to significant changes in the education system. As one of the main factors affecting the field of education, it is characterized by an increase in the volume and intensity of information flows, the expansion of innovative processes, the acceleration of scientific and technological progress, and a dynamic change in living conditions. Today, people live in a world where the level of uncertainty is growing, which also imposes new requirements on the modern education system. Education should prepare people for life in rapidly changing conditions and form in them such qualities as adaptability, mobility, constructiveness, creativity, rapid decision-making using limited resources, orientation to the growing flow of information.

Негизги сөздөр: Заманбап билим берүү, өзгөрүү, шарт, ыңгайлашуу, мобилдүүлүк, конструктивдүүлүк, креативдүүлүк, калыптандыруу билим берүү системасы.

Ключевые слова: Современное образование, изменение, условие, адаптация, мобильность, конструктивность, креативность, формирование система образования.

Keywords: Modern education, change, condition, adaptation, mobility, constructiveness, creativity, formation of the education system.

Экономиканын динамикалуу өнүгүшү глобалдык, улуттук жана региондук рыноктордо атаандаштыктын өсүшүнө, квалификациясыз жана аз квалификациялуу эмгек чөйрөсүнүн кыскарышына, иш менен камсыз кылуу структурасындагы терең өзгөрүүлөргө алып келет, бул өз кезегинде кызматкерлердин кесиптик квалификациясын жогорулатууга жана кайра даярдоого, алардын кесиптик мобилдүүлүгүнүн өсүшүнө болгон муктаждыгын аныктайт.

Экономиканын негизги кыймылдаткыч күчү болуп жаткан маалымат жана билим бүгүнкү күндө барган сайын өндүрүш ресурсуна айланууда. Бул азыркы коомдун өнүгүшүнүн жаңы постиндустриалдык [1], маалыматтык коомго өтүү этабын мүнөздөйт.

«Постиндустриализм» термини XX кылымдын башында А. Кумарасвами тарабынан киргизилген. Постиндустриалдык коомдун концепциясы Гарвард университетинин

профессору Дэниел Беллдин эмгектеринде, айрыкча 1973-жылы чыккан «Постиндустриалдык коомдун келиши» китебинде кеңири чагылдырылган.

Мындай коомдун калыптанышы менен бир убакта инновациялык экономикага же билим экономикасына өтүү жүрүп жатат. Анда билим жана адам капиталы өнүгүүнүн негизги фактору болуп, анын мааниси жыл сайын өсүп жатат.

Кеңири мааниде адам капиталы – бул экономикалык өнүгүүнүн, коомдун жана үй-бүлөнүн өнүгүүсүнүн, анын ичинде жумушчу күчүнүн билимдүү бөлүгүнүн, билимдин, интеллектуалдык жана башкаруучулук иш үчүн инструменттердин, айлана-чөйрөнүн жана эмгек ишмердүүлүгүнүн натыйжалуулугун камсыз кылуучу интенсивдүү өндүрүштүк фактору жана өндүрүштүк өнүгүү фактору катары адамдык капиталдын рационалдуу иштеши.

Өнүккөн өлкөлөрдө адамдык капитал жаңы технологияларды түзүүнү, өндүрүштү өнүктүрүүнү, алардын натыйжалуулугун жогорулатууну, илимди, маданиятты, саламаттык сактоону, коопсуздукту, социалдык чөйрөнү алдыга озуп өнүктүрүүнү камсыз кылуучу башкы өндүрүштүк фактор катары таанылат. Бириккен улуттуар уюмунун адам өнүгүүсү боюнча баяндамаларынан АКШ, Финляндия, Германия, Япония, Швейцария жана башка өнүккөн өлкөлөрдөгү адам капиталынын салыштырма салмагы алардын улуттук байлыгынын 80% түзөт. Албетте, бул өз кезегинде жаштардын гана эмес, бүтүндөй орто жаштагы калктын интенсивдүү билим алуусун талап кылат.

Билим берүү үчүн ааламдашуу процесси маанилүү болуп саналат. Адамзаттын социалдык прогресси жана цивилизацияны сактоо аларды чечүүдөн көз каранды болгон социалдык-табигый (глобалдык, цивилизациялык) проблемалардын пайда болушу жана өсүшү инсандык жана уюмдуктан улуттук жана эл аралык деңгээлге чейинки бардык деңгээлдерде кызматташуунун зарылчылыгына алып келет жана жаңы муундарда заманбап ой жүгүртүүнү калыптандырууну талап кылат. Глобалдык проблемаларды ийгиликтүү чечүү басым жалпы адамзаттык баалуулуктарга өткөндө, ошондой эле социалдык системалардын, саясий, идеологиялык жана башка ишенимдердин айырмачылыктарына карабастан бардык өлкөлөрдүн жана элдердин конструктивдүү жана өз ара алгылыктуу кызматташтыгын кеңейтүүдө гана мүмкүн болот. Адам – өзүн, өзүнүн максаттарын, баалуулуктар тутумун терең билиши керек [2]. Муну түшүнүү маданияттар аралык өз ара аракеттенүүнүн масштабдуу кеңейишине алып келет, буга байланыштуу билим берүүдө окуучулардын коммуникабелдүүлүгүн жана толеранттуулугун калыптандыруу өзгөчө мааниге ээ болот.

Коомду демократиялаштыруу, саясий жана социалдык тандоо мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү билим берүүгө таасир этүүчү маанилүү фактор, бул жарандардын мындай тандоого даярдык деңгээлин жогорулатуу зарылчылыгын пайда кылат.

Дүйнөлүк өнүгүү тенденциялары АКШ, Кытай, Улуу Британия, Сингапур, Германия, Израиль сыяктуу өлкөлөрдө, Чыгыш Европа мамлекеттеринде, Австралияда, Африкада, Түштүк Америкада болуп жаткан билим берүү системаларын реформалоо жана модернизациялоо зарылчылыгына алып келет.

Тенденция (нем. *tendent*, лат. *tendere* – «багытталган», «умтулган») – ыктоонун, умтулуунун өнүгүү багыты.

Кыргызстан жалпы дүйнөлүк тенденциялардан четте кала албайт жана калбашы керек. Ата мекендик билим берүү системасы Кыргызстандын дүйнөнүн алдыңкы өлкөлөрүнүн катарындагы ордун, маданияттын, илимдин, билим берүүнүн жогорку деңгээлине дайыма умтулуусу менен айырмаланган өлкө катары анын кадыр-баркын

колдоого багытталган. Бул коомдук таанууда гана эмес, билим берүү кызматтарын активдүү экспорттоодо да чагылдырылышы керек.

Биздин билим берүү, көпчүлүк дүйнөлүк билим берүү системалары сыяктуу эле, мезгилдин чакырыктарына жооп берет жана өнүгүүнүн төмөнкү мүнөздүү багыттарын көрсөтөт: гумандаштыруу, демократиялаштыруу, интеграциялоо, стандартташтыруу, маалыматташтыруу, билим берүүнү технологиялаштыруу жана анын үзгүлтүксүздүгү.

Билим берүүнү гумандаштыруу. Гуманизация жеке мүмкүнчүлүктөрү жана жөндөмдүүлүктөрү менен адам билим берүүнүн борбору болуп калат деп болжолдойт, бул билим берүүдө инсандын кызыкчылыктарын жана өзгөчөлүктөрүн эске алууга мүмкүндүк бере турган шарттарды түзүү зарылчылыгына алып келет. Инсандык өнүгүү окуудан жогору боло баштайт. Билим берүүнүн эң маанилүү натыйжалары – өзүн-өзү баалоо, ой жүгүртүү жөндөмдүүлүгү.

Билим берүүнү демократиялаштыруу. Инсанга, анын кызыкчылыктарына жана муктаждыктарына көңүл буруу коомдук талаптарды жана инсандык өнүгүү идеясын ишке ашыруунун жолдорун калыптандырат, ал билим берүүнүн демократиялык негиздеринин негизин түзөт. Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык, ар бир адам билим алууга укуктуу, ал эми билим берүү системасы инсандын бул укукту ишке ашыруусу үчүн зарыл шарттарды түзүүгө милдеттүү. Бүгүнкү күндө бул мамлекеттик-коомдук башкаруу системасын түзүү, билим берүү уюмдарына кеңири укуктарды жана эркиндиктерди берүү жолу менен жетишилип жатат, бул билим берүү системаларынын ачыктыгын жогорулатууну камсыз кылуу, билим берүү кызматтарын керектөөчүнүн окуу жайын эркин тандоо укугун жана педагогдун чыгармачылык эркиндикке болгон укугун ишке ашыруу аркылуу билим берүүнү демократиялаштыруунун бир тарабы болуп саналат.

Маанилүү аспект болуп билимдин жеткиликтүүлүгү саналат. Билим берүү тармагындагы алдыңкы адистердин – «Экономиканын жогорку мектеби» Улуттук изилдөө университетинин Билим берүү институтунун илимий жетекчиси И.Д. Фруминдин жана Лидерликти өнүктүрүү борборунун директору А.Г. Каспржактын баалоосу боюнча — россиялык билим берүү системасы калктын жан башына ички дүң өнүмү (ИДП) жогору өлкөлөрдүн деңгээлинде анын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылат [3]. Алсак, билими жок жана жалпы башталгыч билими бар калктын үлүшү 2% түзөт – бул Экономикалык кызматташтык жана өнүгүү уюмунун өлкөлөрүнүн ичинен эң төмөнкү көрсөткүчтөрдүн бири, ал эми орто кесиптик жана жогорку билими бар Кыргызстандын калкынын үлүшү экономикалык кызматташтык жана өнүгүү уюмунун өлкөлөрү үчүн орточо маанилерден жогору. Бирок, билимдин жеткиликтүүлүгүнүн бул номиналдуу жогорку деңгээли өз ичине кээ бир тоскоолдуктарды камтыйт. Билим берүү менен камтылган калктын саны көп болгондуктан, россиялык билим берүү системасы сапаттуу окутууга, жогорку технологиялык жана материалдык-техникалык жабдууларга жана билим берүү процессинин каржылык камсыздалышына бирдей мүмкүнчүлүк бере албайт. Ошондой эле калктын ар кайсы катмарында жогорку билим алуу үчүн акы төлөө мүмкүнчүлүгүндө чоң айырмачылыктар бар.

Билим берүүнү интеграциялоо. Бүгүнкү күндө ааламдашуу менен шартталган ар кайсы өлкөлөрдүн билим берүү мейкиндиктерин интеграциялоо процесси жүрүп жатат. 1999-жылдан тартып Европада жогорку билим берүү системасын жакындатуу жана шайкеш келтирүү жана жалпы европалык билим берүү мейкиндигин түзүү механизми катары Болон процесси башталган.

Европалык билим берүү мейкиндигинде бул процесстин интеграциялык механизмдери катары Европа университеттеринин Ассоциациясы (EUA), Европа студенттеринин улуттук союзу (ESIB), Жогорку билим берүү мекемелеринин европалык ассоциациясы (EURASHE), Жогорку билим берүүдөгү сапат кепилдиктеринин Европа ассоциациясы (ENQA) түзүлгөн.

Болон декларациясына 2003-жылдын сентябрында Россия да кол койгон, бул, албетте, билим берүү тармагында эл аралык кызматташтыктын күчөшүнө алып келген: студенттердин да, окутуучулардын да академиялык мобилдүүлүгү жогорулаган; биргелешкен билим берүү программалары ишке ашырылууда, анда Россия университеттери жана мектептери менен бирге чет өлкөлүк билим берүү мекемелери катышат; «кош» дипломдорду алуу практикасы кеңейүүдө.

Ушул сыяктуу процесстерди *билим берүүнүн тышкы интеграциясы* деп аныктоого болот. Белгилей кетүүчү нерсе, ал геосаясий кырдаалга түздөн-түз көз каранды жана азыркы шартта интеграция европалык вектордон азиялык векторго өтүшүн күтүүгө болот.

Глобалдык дүйнөлүк проблемалардын болушу аларды жеңүү жолдорун чогуу издөө зарылчылыгына алып келет. Дүйнөлүк уюмдар, анын ичинде билим берүү чөйрөсүндө, атап айтканда ЮНЕСКО [4] – Бириккен улуттар уюмунун Билим берүү, илим жана маданият маселелери боюнча адистештирилген мекемеси, ал билим берүүнү модернизациялоонун максаттарын, формаларын жана каражаттарын ар тараптуу талдоону жана иштеп чыгууну жүзөгө ашырат, билим берүү чөйрөсүндөгү дүйнөлүк тажрыйбаны синтездейт жана талдайт, позитивдүү тажрыйбаны жайылтууга жана өнүгүүнүн жалпы тенденциялары менен өлкөлөрдүн билим берүү саясатын макулдашууга көмөктөшөт. Билим берүү жаатында кызматташуу үчүн ар кайсы өлкөлөрдүн күч-аракеттерин интеграциялоо – бул БУУнун жана ЮНЕСКОнун ишмердүүлүгүнүн тараптарынын бири, ага Кыргызстан активдүү катышууда.

Интеграциялык процесстер билим берүү системасынын ичинде да байкалат (*ички интеграция*). Жаңы муундун заманбап билим берүү стандарттары билим берүү уюмдарынын эмгек рыногу, социалдык чөйрө менен тыгыз өз ара аракеттенүүсүнө, окуу жана окуудан тышкары процесстердин өз ара байланышына, предмет аралык байланыштарды күчөтүүгө, интеграцияланган сабактарды жана бүтүндөй курстарды иштеп чыгууга багытталат.

Билим берүүнү стандартташтыруу. Ааламдашуу жана интеграция процесстерин кеңейтүү чет өлкөлөрдө да, Кыргызстанда да билим берүүнү стандартташтыруунун өбөлгөсү болуп калды. Акыркы он жылдыктарда улуттук билим берүү системалары тарабынан ушул маселелерге олуттуу көңүл бурулуп, заманбап билим берүү мейкиндигинде «стандарт» түшүнүгүнүн өзгөрүшүнө түрткү болду. Европадагы улуттук системалардын терең жана масштабдуу өзгөрүү доорун белгилеп, Болон декларациясы билим берүү программаларын өзгөртүүнү жана институционалдык өзгөртүүлөрдү киргизүүнү караган, бирок ошол эле учурда «минималдуу стандарт» жөнүндө сөз кылган.

«Стандарт» көп түрдүүлүктүн жана атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн чектөөчүсү болуп калбашы керек деген ой так белгиленген. 2004-жылдын апрель айында Европалык университеттер ассоциациясынын Берлин коммюникесинде жогорку билим берүүнүн сапатынын кепилдигин камсыз кылууга багытталган бир катар түшүнүктөр жазылган: «стандарттар – карманууга жана сакталууга тийиш болгон принциптер жана баалуулуктар»; «жол-жоболор – бул сапатты камсыз кылуу жана аккредитациялоо органдары тарабынан колдонулуучу иш-аракеттердин жыйындысы»; «установкалар – стандарттарга шайкештигин баалоого мүмкүндүк берген контролдук пункттарын камтыган сунуштар» [5].

«Билим берүү стандарты» түшүнүгүн аныктоонун эволюциясы билим берүү ишин жүзөгө ашыруу шарттарына талаптардын жыйындысы катары «стандарт-минимумдан» «стандарт-деңгээлге» жана стандартка өткөн бардык билим берүү системаларына мүнөздүү. Стандартташтырууга карата көрсөтмө берүүчү эмес, сунуштоочу мүнөздөгү жаңы ыкманын мисалы болуп Жогорку билим берүүдөгү сапат кепилдиктеринин Европа ассоциациясы (ENQA) тарабынан иштелип чыккан жогорку билим берүүнүн сапатын камсыздоо стандарттары саналат, ал билим берүү системаларына талаптардын бирдиктүү европалык форматын аныктайт [6].

Кыргызстанда бүгүнкү күндө билим берүүнүн бардык деңгээлдери үчүн мамлекеттик билим берүү стандарттарынын (МББС) бирдиктүү системасы түзүлгөн, аларды аткаруу мамлекеттик аккредитациясы бар билим берүү уюмдары үчүн милдеттүү болуп саналат.

Билим берүүнү маалыматташтыруу. Бүгүнкү күндө маалымат агымынын пайда болушу компьютерлерге жана аны каалаган колдонуучуга жеткиликтүү кылган Интернет тармагына байланыштуу. Ушуга байланыштуу, билим берүү процессине маалыматтык-коммуникациялык технологиялар активдүү киргизиле баштады. Билим берүүдө компьютер окутуунун объектиси жана каражаты гана болбостон, педагогикалык ишмердүүлүктүн жана илимий-изилдөө иштеринин натыйжалуулугун жогорулатуунун куралы, ошондой эле билим берүүнү башкаруу системасынын компоненти болуп калды.

Адамзат тарыхында экономикага, тарыхка, маданиятка жана, албетте, билимге тийгизген таасиринин деңгээли жана тереңдиги боюнча интернет тармагы менен салыштыра турган дагы бир технологиялык ачылышты табуу кыйын.

Анын глобалдуулугун айтып жеткирүү мүмкүн эмес, көптөгөн авторлор аны галактикалык ачылыш деп бекеринен айтышпайт (Джон Ликлайдер «Галактикалык желе», Мануэль Кастельс «Интернет Галактикасы»). Кастельс, интернеттин коомдогу ордун мындай деп белгилейт: «Сиз тармакка маани бербесеңиз да, тармак сизге дагы да таасир эте берет. Ушул убакытта жана ушул жерде жашап жатканча, сиз тармактык коом менен байланышта боло бересиз» [7].

Бүгүнкү күндө дүйнөдөгү билим берүүнүн ажырагыс бөлүгү болуп маалыматтык жана электрондук технологияларды колдонуу менен ишке ашырылып жаткан *электрондук билим берүү системасы* саналат. Электрондук окутуу заманбап билим берүүнүн ачыктыгын жогорулатат [8]. 1969-жылы биринчи жолу Улуу Британияда Ачык университет түзүлгөн, анын максаты – ыңгайлуу жерде жана убакытта окууну каалаган адамдарга билим алуу мүмкүнчүлүгүн берүү болгон.

Бүгүнкү күндө университетте бир эле учурда дүйнөнүн ар кайсы аймактарында жашаган 200 миң студент билим алат. Азыркы мезгилде ЖОЖдордун консорциумдары популярдуу болуп, өз аянтчаларында ачык университеттерди ачууда. Мисалы, Финляндиянын колдонмо илимдер онлайн университети 27 университеттин базасында ачылган, дагы бир мисал – Оксфорд, Йель жана Стэнфорд университеттеринин Консорциуму. Кореяда электрондук билим берүү системасы өнүккөн. Ал өлкөнүн экономикасынын бир бөлүгү болуп саналат жана жылына 2 миллиард доллардан ашык киреше алып келет. ЮНЕСКОнун колдоосу менен Кореяда Cyber Home Learning System жалпы улуттук билим берүү системасы ишке ашырылды, анын жардамы менен окуучулардын үй шарттарында билим алуусуна мүмкүнчүлүктөр түзүлгөн. Бул система тиешелүү мыйзамдар менен бекитилген. Салттуу мектептерде электрондук билим берүүнүн таралышы 76,8% ды түзөт. Өлкөдө 19 кибер университет иштейт.

Электрондук технологиялар билим берүү формаларына болгон мамилени өзгөртөт жана анын негизинде төмөнкүлөр пайда болот:

- *виртуалдык класстар* – портал же атайын программалык камсыздоо аркылуу кирүү менен Интернетке негизделген онлайн окутуу чөйрөсү;

- *вебинарлар* – интернет аркылуу жүргүзүлгөн онлайн-семинарлар, веб-конференциялар, онлайн-жолугушуулар, сабактар же презентациялар;

- *окуу процессин башкаруу системасы (LMS)* – белгилүү бир окуу процессин пландаштыруу, ишке ашыруу жана баалоо үчүн колдонулган программалык продукт же сайт;

- *«оодарылган» класс* – окутуунун салттуу ыкмасына карама-каршы келген ыкма. Бул ыкмада лекцияны жана предметти изилдөө онлайн режиминде жүргүзүлөт, ал эми үй тапшырмасы реалдуу класста аткарылат;

- *синхрондук жана асинхрондук окутуу* – окутуучу менен студент виртуалдык класска бир учурда киришет, же болбосо окутуучу лекцияларын жана тапшырмаларын Интернетке жайгаштырат, ал эми студент аларды ыңгайлуу убакта аткара алат;

- *1:1 технологиясы* – ар бир студент ноутбук же планшет менен камсыз болот.

Электрондук окутуунун элементи болуп «*Массалык ачык онлайн курстар*» саналат. Бул массалык интерактивдүү катышуу, электрондук окутуунун технологияларын колдонуу менен жүргүзүлгөн окутуу курстары жана окутуунун салттуу формасын толугу менен алмаштырууга жөндөмдүү онлайн билим берүү модели. Курстун катышуучулары видеолекцияларды көрүшөт, коштоочу материалдарды окушат, практикалык тапшырмаларды аткарышат жана алардын прогресси системада катталат. Ар бир модулдун аягында аралык көзөмөл жүргүзүлөт. Студенттер курстун аягында экзамен тапшырышат жана сертификатка ээ болушат. Open Education Europa долбоорунун алкагында массалык ачык онлайн курстардын санын көрсөткөн онлайн-табло жайгаштырылган. Ал Европа өлкөлөрүнүн окуу жайлары тарабынан даярдалган [9].

Ошону менен бирге, Кыргызстанда билим берүүнү маалыматташтыруу **1990-жылдары** башталган жана бүгүнкү күндө анын олуттуу натыйжалары жөнүндө айтууга болот:

- бардык билим берүү мекемелери Интернет тармагына байланышкан;
- кабинеттер компьютерлер жана мультимедиа-аппаратура менен жабдылган;
- онлайн ресурстардын чоң спектринин болушу;
- бардык деңгээлдеги окутуу процесси менен маалыматтык технологияларды интеграциялоо талабы жаңы муундагы билим берүү стандарттарына киргизилген [10].

Ошол эле учурда Кыргызстанда азыркы учурга чейин заманбап технологиялар менен камсыз болуу деңгээли жана алардын билим берүү процессине кошулуу деңгээли башка өлкөлөргө салыштырмалуу бардык коюлган талаптарды канааттандырбайт. Белгилей кетсек, билим берүүнү маалыматташтыруу процессиндеги кыйынчылыктар көп жагынан өлкөдөгү маалыматтык-коммуникациялык технологиялардын өнүгүүсүнүн жалпы төмөн деңгээли менен шартталган.

Колдонулган адабияттардын тизмеси:

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: пер. с англ. – М.: Академия, 1999.
2. Волкова Т.И. Философские основания глобальных проблем современного общества: учебное пособие. – Челябинск, 2008.

3. Бысик Н.В., Фрумин И., Каспржак Л.Г. Сценарии развития школьного образования на современном этапе // Федеральный справочник «Образование в России». – М., 2013. – Т. 9.
4. UNESCO – The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
5. Вершинина Т.С. Стандартизация образования // Справочник заместителя директора школы. – 2008. – № 9.
6. Разумова Е.В. Стандартизация образования в России и за рубежом (80-е гг. XX начало XXI вв.): сравнительный анализ: дисс. ... канд. пед. наук. – Саратов, 2009.
7. Кастельс М. Галактика Интернет: пер. с англ. – Екатеринбург, 2004.
8. По определению специалистов ЮНЕСКО, «e-Learning – обучение с помощью Интернета и мультимедиа».
9. Полная версия перечня онлайн-ресурсов: URL: <https://newtonew.com/overview/e-learning-v-rossii-obrazovatelnyj-pejzazh> (дата обращения: 18.11.2015).
10. International Telecommunication Union Place des Nations CH-1211. – Geneva Switzerland, 2014.

УДК 37.022

DOI 10.58649/1694-8033-2023-2(114)-50-56

Кубанычбекова Г., Юсупова А.М., Алгожоева Ж.Б.

Ж. Баласагын атындагы КУУ ^{1,2,3}

Кубанычбекова Г., Юсупова А.М., Алгожоева Ж.Б.

КНУ им. Ж. Баласагына ^{1,2,3}

Kubanychbekova G., Yusupova A.M., Algozhoeva Zh.B.

KNU J. Balasagyn ^{1,2,3}

ORCID: 0009-0004-3678-7180 ²

ORCID: 0009-0006-1187-8144 ³

ОКУУЧУЛАРДЫН ӨЗ АЛДЫНЧА ИШТӨӨСҮ ОКУУ ЫКМАСЫ КАТАРЫ САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА НА УРОКЕ КАК ФОРМА РАЗВИТИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ INDEPENDENT WORK OF STUDENTS AS A WAY OF LEARNING

Аннотация: Макала өз алдынча иштөөнүн ар кандай формаларына арналган, анын максаты окуучулардын сабакта өз алдынчалыгын өнүктүрүү болуп саналат. Макалада ар кандай дидактикалык максаттагы өз алдынча иштер жөнүндө сөз болот, мисалы: текшерүү; даярдоо. Дидактикалык милдеттерди жана окутуунун этаптарын жана окуучулардын жекече өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен өз алдынча иштерди уюштуруунун формалары жана жолдору ачылат. Көңүл өз алдынча иштөөнүн узактыгы жана натыйжалуулугу жөнүндө суроолорго, өз алдынча иштөөнү текшерүүнүн негизги функцияларына бурулат.

Аннотация: Статья посвящена разнообразным формам самостоятельной работы, целью которых является развитие самостоятельности учащихся на уроке. В статье говорится о самостоятельных работах разного дидактического назначения, такие как: проверочные; подготовительные. Раскрываются формы и пути организации самостоятельной работы с